

Interview met auteur Jelly Bijlsma:

Klasse(n)kracht: met respect voor de klas

Hoe voer je de regie op een sociaal, veilig en krachtig klimaat in de klas en op school? Jelly Bijlsma ontwikkelde middels jarenlange ervaring een aanpak, die ze graag deelt in haar boek *Klasse(n)kracht: Met RESPECT voor de klas. In 7 stappen naar een veilig en sociaal groepsklimaat*. Het resultaat is een boek dat niet alleen interessant is voor leerkrachten, maar zeker ook voor ib'ers en schooldirecteuren. Een gesprek met deze bevoegde auteur.

Als orthopedagoog en (onderwijs)psycholoog kijkt Jelly Bijlsma niet alleen naar het individu, maar vooral naar systemen binnen de school en klas. 'Het was al heel lang een verlangen van mij om hetgeen ik in mijn dagelijkse werk doe, breed te delen. Ik ben vier jaar geleden mijn eigen bedrijf JBC&T Coaching en training begonnen, en ik kreeg steeds meer vragen rondom het thema 'de lastige klas'. Door mijn jarenlange ervaring met dit thema merkte ik dat mijn aanpak werkt. En naar mijn idee zou elke ib'er toegang moeten hebben tot deze werkwijze. Dat klinkt misschien een beetje arrogant, maar als anderen snappen hoe het werkt, kunnen ze van daaruit leerkrachten helpen de regie te vormen op het groepsproces. Het boek is een optelsom van mijn ervaringen, pedagogische achtergrond en literatuur van bestaande methodes en aanpakken.'

Onderwaterprogramma

Essentieel anders aan de aanpak van Bijlsma is dat ze niet, zoals veel leerkrachten doen, inzoomt op individueel kindgedrag, maar meer kijkt naar de groepsprocessen. 'Je bent geneigd te focussen op een kind dat lastig gedrag vertoont; maar vaak is dat helemaal niet de oorzaak van het probleem. Als ik in een klas kom observeren, neem ik bijvoorbeeld waar dat een leerling op de achtergrond de boel zit op te porren. Die leerling blijft echter vaak buiten schot omdat hij niet opvalt. In een klas heb je zaken die zich boven water afspelen. De zaken die echter onder water plaatsvinden en daardoor moeilijk te zien zijn, bepalen de sfeer in een groep. In mijn boek geef ik tips hoe je op zoek kunt gaan naar dit 'onderwaterprogramma'.'

'Ook een directeur zou met zijn team stil moeten staan bij de vraag: Wat is jouw groepsmissie en hoe verhoudt zich dat tot de missie van de school?'

Regie voeren op grote geheel

In haar boek praat de auteur onder meer over de RESPECT-aanpak (zie kader), waarbij de R staat voor regels, routines en rituelen die nodig zijn voor de veiligheid. 'Afhankelijk van wat er in een groep speelt, is het voldoende om regie te voeren op het grote geheel. Mijn motto is niet voor niets: 'als je niet weet naar welke haven je vaart, dan is elke wind ongunstig'. Ik merk dat in heel veel scholen niet duidelijk is wat de visie, missie en de kernwaarden zijn met betrekking tot het pedagogisch klimaat en de groepsvorming. Vaak krijg ik daar geen concreet antwoord op, terwijl dat juist de basis is.'

In veel scholen wordt de eerste twee weken aandacht besteed aan groepsvorming, schetst Bijlsma. 'Na die tijd neemt het curriculum het over en verdwijnt de regievorming op het pedagogisch klimaat. Zonde! De eerste twee weken is juist de 'kat uit de boom kijk'-fase. Maar de periode daarna is juist essentieel, want in die fase worden de rollen in de groep bepaald en de waarden en normen vastgelegd. Als

het dan misgaat, is het heel hard werken de rest van het jaar. Mijn tip is daarom om veertig weken lang regie te voeren op groepsvorming en steeds in het achterhoofd te houden of het gedrag dat je ziet, wel of niet bijdraagt aan het groepsdoel.'

Compliment bij goed gedrag

Hoe creëer je een klimaat van waardering? En hoe organiseer je dat? 'Zie jij het gedrag dat kinderen vertonen dat je graag wilt zien en geef je daar complimenten over? Koppel je het terug naar je groep? Vergelijk gedrag maar met rekenen: als je leerlingen vraagt een som op te lossen en dat gaat goed, geef je een compliment. Eigenlijk moet dat bij gedrag ook zo gaan. Want vaak wordt er alleen in straffende zin gelet op de regels, in plaats van een doel waar je naartoe kunt werken. Besteed daarom veel aandacht aan de positieve voorbeelden in een groep.'

'Samen maak je de school'

'De meeste methodes gaan in op sociale vaardigheden: de vaardigheden van de leerlingen om sociaal gedrag te ontwikkelen', aldus Bijlsma. Zij koos voor een andere insteek in haar boek: 'Het regiestuk van de leerkracht op de groep is essentieel: hoe doen wij het eigenlijk met elkaar, hoe gaan we met elkaar om? Dat wordt vaak vergeten. Het trainen van vaardigheden is daarbij één van de zeven pijlers.' Niet alleen leerkrachten, maar zeker ook de ib'er en de directeur hebben hierin een rol. 'Ook een directeur zou met zijn team stil moeten staan bij de vraag 'wat is jouw groepsmissie en hoe verhoudt zich dat tot de missie van de school?'. De klas is toch onderdeel van een groter geheel, en samen maak je de school. Scholen zijn nu verplicht verantwoording af te leggen hoe ze de veiligheid binnen de school realiseren. Mijn boek biedt scholen een kader om dat handen en voeten te geven. Het geeft echt handvatten op de werkvloer. Niet voor niets zijn de reacties uit het veld heel positief.'

Vervolgboek

Het boek is sinds september 2015 op de markt en het vervolg zit al bij Bijlsma in het hoofd. 'Als er een vervolg komt, dan vind ik teamkracht een goed onderwerp. Want

Fragment uit Klasse(n)kracht

Wat is jouw droom? Waar wil je naartoe werken met de klas? Waarom doe jij wat je doet? Wat wil je bereiken met deze club kinderen? (...) Je kunt kinderen moodboards laten maken: laat ze op zoek gaan naar afbeeldingen die het verhaal vertellen over hun ideale groep. Lijst dit in. Dat is de wens, de droom. (...) Maak dit moodboard groot, zichtbaar. Maak er Gouden Regels van. Schilder het papier goud en schrijf de wens en de bijbehorende regels op. Of knip de letters uit en laat elk kind een letter van de missie schilderen of kleuren. Maak het mooi en belangrijk.

RESPECT

Klasse(n)kracht: met RESPECT voor de klas is een aanpak die in de praktijk van 'de moeilijke klas' tot stand is gekomen. Elke letter van RESPECT staat voor een belangrijke pijler van groepsvorming:

- **R:** Regels, Routines en Rituelen
- **E:** Erbij horen
- **S:** Samenwerken en Samenspelen
- **P:** Persoonlijk Meesterschap
- **E:** Energie
- **C:** Contact en Communicatie
- **T:** Trainen van Vaardigheden

Tekst:
Daphne Doemges-Engelen

Fotografie:
Aangeleverde foto's
en Shutterstock

eigenlijk zou een directeur precies hetzelfde moeten doen als een leerkracht. Hoe voer je regie op je team? Hoe zorg je ervoor dat een team meer is dan de som der delen? Hoe kun je vanuit een gezamenlijk waarom het wat en hoe vorm geven? Je ziet: een vervolg op dit boek ontwikkelt zich al. Want ja, het schrijven van dit boek smaakt zeker naar meer!

Lia van Meegen, Bestuurder Stichting SPOM over Klasse(n)kracht: 'Een mooie mix van theorie en praktijk'

Lia van Meegen is bestuurder bij Stichting Samenwerkingsbestuur Primair Onderwijs Maal en Waal. Zij las het boek en plaatste op LinkedIn een positieve reactie: Jelly Bijlsma begeleidde op een van haar scholen een groep 7/8 met positief resultaat. Reden te meer om haar te vragen naar het onderscheidende aspect van *Klasse(n)kracht*.

'De laatste jaren is er heel veel aandacht geweest voor individuele aanpakken met betrekking tot onderwijsbehoeften van kinderen. In dit boek wordt de aandacht gericht op de groep en een goede aanpak voor gedrag in de groep. Naar mijn mening levert een goed sociaal groepsklimaat heel veel op en is er bij een goede aanpak in de groep minder individuele 'problematiek'. Daar heb ik in mijn veertigjarige onderwijspraktijk al heel veel voorbeelden van gezien. Dit boek is een mooie mix van theorie en praktijk. Je wordt als leerkracht direct aangesproken en uitgedaagd om ermee aan de slag te gaan in je groep. Het zet ook aan om na te denken over je eigen rol en handelen. Het onderscheidende karakter zit 'm in de systemische aanpak: het gaat over de leerling in de groep in interactie met groepsleden en leerkracht(en) én de aanpak in de school. Het maakt heel duidelijk dat een 'lastige' groep niet het probleem van de leerkracht is, maar dat alle betrokkenen hier een rol in hebben. En alleen als alle betrokkenen hun rol op de goede manier oppakken, kom je eruit. Daarbij geeft het boek zoveel handreikingen dat je je als leerkracht – en ib'er en directeur – gesterkt voelt en denkt: ja, zo kan het, zo komt het goed.'

Als bestuurder gebruikt Van Meegen het boek niet zelf in de praktijk, maar ze heeft alle SPOM-scholen een exemplaar van het boek gegeven. 'Want er zijn geregeld 'lastige' groepen. Het is heel belangrijk dat er dan een goede aanpak is; en die staat in het boek. Maar ik vind het nog belangrijker dat leerkrachten zich de werkwijze van het boek eigen maken zonder dat er direct problemen zijn, omdat deze kennis ertoe leidt dat je preventief kunt werken. En het is een heel praktisch boek, prettig leesbaar, heel uitnodigend.'

'Hoe zorg je ervoor dat een team meer is dan de som der delen?'

Reacties uit de praktijk

- Leerkracht Bianca Lelieveld: 'Dit boek zou iedere leerkracht moeten lezen. Bij veel voorbeelden kreeg ik inderdaad plaatjes in mijn hoofd van groepen bij ons op school. En het is inderdaad de leerkracht die het verschil maakt!'
- Ib'er Ineke van der Heijden: 'Ik begon achterin, eerst de casussen, waarin ik merkte dat de resultaten die behaald werden mij echt raakten, vooral casus 3. (...) Daarbij is het door de vele voorbeelden en de heldere stijl een boek waar je als leerkracht, ib'er, directeur direct wat aan hebt.'
- Mentorleerkracht Els de Boer: 'Ik kan je inzichten meteen toepassen bij de actualiteit in mijn groep: regie voeren op groepsprocessen om de veiligheid en het welbevinden van alle groepsleden te kunnen waarborgen.'
- Directeur T. Stöve: 'Met de pijlers van RESPECT geef je eerst een mooi theoretisch kader waarin de verschillende publicaties/theorieën in een samenhangend geheel uiteen worden gezet. Hierdoor wordt de samenhang goed zichtbaar en voelbaar. De praktische uitwerkingen maken de aanpak concreet en voorstelbaar.'

'Dit boek is een mooie mix van theorie en praktijk. Je wordt als leerkracht direct aangesproken en uitgedaagd om ermee aan de slag te gaan in je groep. Het zet ook aan om na te denken over je eigen rol en handelen.'

KLASSE(N)KRACHT: met RESPECT voor de klas

Auteur : Jelly Bijlsma
 Uitgever: Leuker.nu
 Omvang: 262 pagina's
 ISBN : 978-94-6254-277-8
 Prijs : € 24,95
 Verkrijgbaar via www.leuker.nu